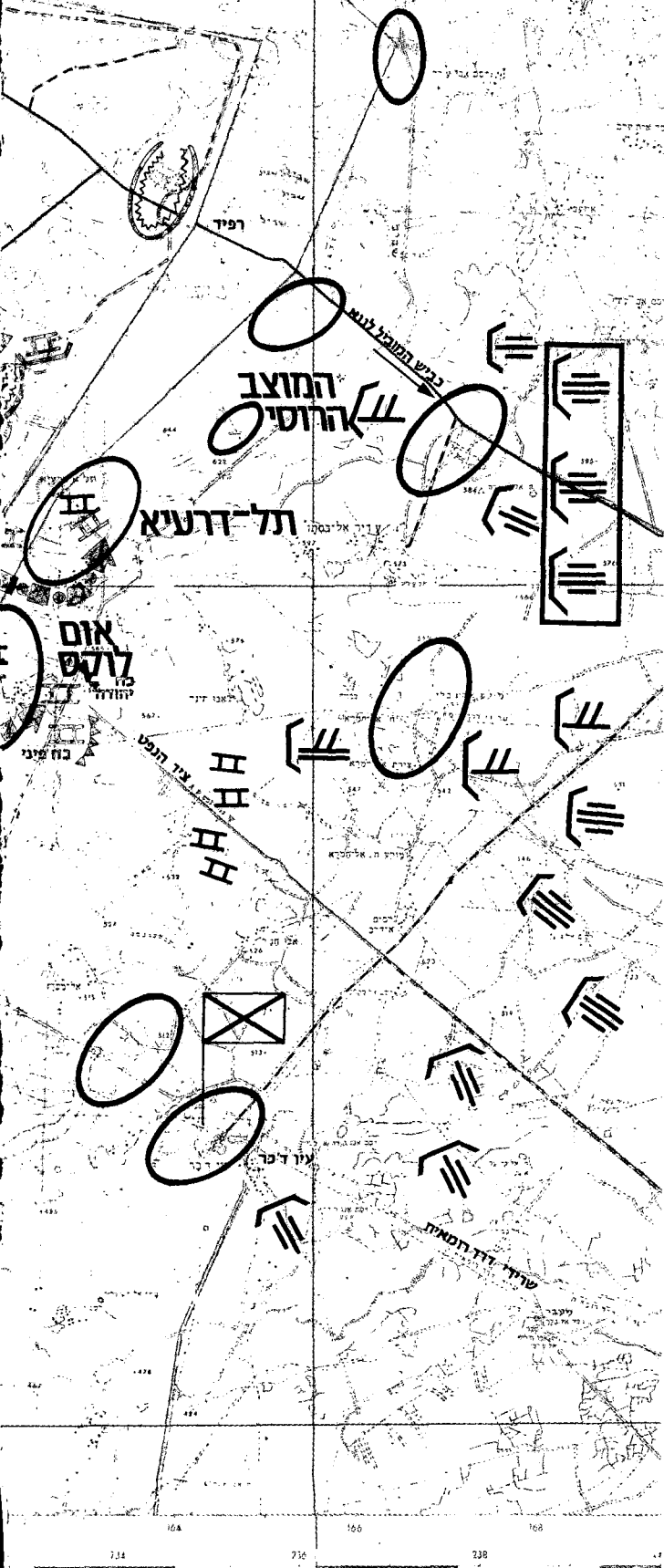

מבצע "ק"

טנקים מבקיעים לט

בהחילת שנת 1970 גברה הפעילות העוינת של הצבא הסורי ושל כוחות הפת"ח בגבול הצפון של מדינת ישראל, זאת למרות פעולות הגמול הישראליות אשר בוצעו לאורך הגבול ומעבר לו. היוזמה המבצעית הסורית גברה בין ה-16 במאי ל-16 ביוני והגיעה לשיאה ב-24 ביוני 1970. באותו יום, בשעה 17:30 לערך פתחו הסורים באש ארטילרית לאורך כל הגבול ובחיפוייה ניסו לתקוף במקביל שניים ממוצבי צה"ל באזור בוקעתה על-ידי מאמץ משולב של טנקים וחרמ"ש. בתגובה לפעולות אלה קיים צה"ל ב-25 ביוני 1970, "יום קרב" לאורך כל הגבול הסורי בהשתתפות טנקים, ארטילריה וחיל-אוויר, ולמחרת, ב-26 ביוני, שיגר כוח משוריין אל מעבר לגבול הסורי. הסורים בינו את סדרת הקרבות הללו בשם "מלחמת שלושת הימים", ואף נתנו לכל משתתפיה אות וציון מיוחדים מאחר וראו בהם מערכה שעלתה בחריפותה על מלחמת ששת-הימים. מטרת הדברים הבאים לתאר את פעולת כוח הטנקים שהבקיע לסוריה בפשיטה שנערכה ב-26 ביוני 1970 ואשר כונתה "קיתון 10".

בשעות הערב של ה-24 ביוני 1970 התקבלה במפקדת העוצבה התראה מפקוד הצפון על ביצוע שתי משימות מבצעיות בגזרת סוריה, מהן היתה ודאית ההשתתפות ב"יום קרב" שעתידי היה להיערך ב-25 ביוני. משימות העוצבה היו להשמיד טנקים, נשק נ"ט ומצודות במוצבים הקדמיים שלאורך קו הגבול הסורי ולהיות בכוננות ב-26 ביוני לבצע פעולות עונשין תוקפניות כנגד יעדים צבאיים בתוך השטח הסורי. במשך ליל ה-24—25 ביוני תכננה מפקדת העוצבה את שתי המשימות כאשר עדיפות התכנון ניתנת להשתתפות במשימה הודאית, כלומר "יום הקרב".

יום ה-25 ביוני עבר בניהול קרבות-אש עם הסורים בהם השמידו טנקי העוצבה ארבעה טנקים סוריים בודאות, ופגעו במספר טנקים נוספים, כמו כן השמידו עשרות מצודות ומטרות צבאיות נוספות. תוך כדי ניהול קרב האש השלימה מפקדת העוצבה את תכנון משימת הפשיטה, אולם בשעות אחר-הצהרים נקרא מפקד העוצבה אל מפקד פיקוד הצפון, האלוף מרדכי גור, ושם נמסרה לו הודעה על שינוי המשימה וגזרת הפעולה. בערב אישר אלוף הפיקוד את התכנית העוצבתית החדשה, ומיד אחר-כך התקיימה קבוצת פקודות עוצבתית מורחבת. מועד התקיפה מעבר לגבול נקבע ל-26 ביוני בשעות הצהריים. תוך כדי כך התרכז הכוח באיזור רמת-הגולן, וביצע הכנות לקראת הלחימה. צוותי טנקים הוחזרו מחופשה, והכוחות שלקחו חלק ב"יום הקרב" אורגנו מחדש, תודלקו וחומשו. יחידת החימוש העוצבתית בסיוע גייסי ופיקודי עמלה כל שעות הלילה והבוקר בהכנת הרכב המשוריין ובמקביל צוותו כוחות

הערות

המשימות

הכוח והרכבו

כוח א'

גדוד טנקים מוקטן בפיקודו של סא"ל יהודה שחולק לשתי מסגרות פלוגתיות מוקטנות:

● כוח בפיקודו של סרן וקס ז"ל * ועוד כוח הנדסה על גבי זחל"מים ואמצעי חי"ל לוח'חרמ"ש.

● כוח בפיקודו של סרן פיני ז"ל.**

לפרוץ את מעבר הגבול ולנוע דרך עורף מוצב אל-מטובות (,ארבעת הבתים"), לכבוש, לטהרו ולפוצץ את מתקניו.

לנוע במקביל לכיבוש מוצב ,ארבעת הבתים" על דרך המנהלה הסורית כלפי צפון ולהוות חסימה כלפי אפשרות הגעת תגבורת סורית מצפון וממזרח.

כוח ב'

כוח בעוצמה גדודית מוקטנת בפיקודו של רס"נ אורי. הכוח חולק לשלושה כוחות משנה כל אחד מהם בעוצמה של פלוגת טנקים מוקטנת:

● כוח סרן יצחק

● כוח סרן אהוד

● כוח סרן אבי

כיבוש צידא ואל-חנות.

חסימת הדרך הרומאית (המובילה מצידא לעין ד'כר) כלפי מזרח מפני הגעת תגבורות אויב, וכן השמדת סוללות ארטילריה אחרות שהיו ממוקמות ממזרח לצידא ומדרום לה.

בשלב א — חיפוי על כיבוש צידא
בשלב ב — חיפוי על כיבוש אל-חנות

הכוחות כללו חרמ"ש, הנדסה וצמ"ה בהתאם ליעדים ולאופי הלחימה הצפוי בהם.

כוח ג'

פלוגת טנקים מוקטנת בפיקודו של סרן משה ו.

לנוע שני בשדירה העוצבתית, לפנות דרומה בנקודת הפיצול ולשמש חיפוי לעוצבה מול המוצבים אום לוקס הדרומית, ,ארבעת הבתים" וצידא.

להיות מוכן לכיבוש מוצב אום לוקס לפי פקודה.

כוח ד'

פלוגת טנקים מוקטנת בפיקודו של סרן משה ה.

להוביל את השדירה העוצבתית עד לנקודת הפיצול בשטח ישראל. להוות חיפוי צפוני מול המוצבים אום-לוקס, תל דרעיא, ,המוצב הרוסי".

להיות בכוננות לכיבוש מוצב תל-דרעיא לפי פקודה.

כוח ה'

פלוגת טנקים מוקטנת בפיקודו של סרן עמוס ז"ל *

סיוע באש לשלב החדירה ולשמש עתודה למבצע.

עתודת הטנקים למקרה של התפתחות הקרב.

כוח הנדסה

כוח הנדסה בפיקודו של סא"ל אברהם

להוות כוח מיוחד לפריצת שדות המוקשים ולביצוע פעולות חבלה.

לפרוץ נתיבים בשטח בזלתי.

כוח הנדסה בפיקודו של סרן יעקב

הכוח לא היה מיועד לעבור את הגבול עם שאר הכוחות אלא להיות כוח עתודה עוצבתי.

* נפל במלחמת יום הכיפורים.
** נפל בפשיטה זו.

עיקרי משימות יתר הכוחות שהשתתפו בקרב:
 • ארטילריה — לאור עירנות האויב והיערכותו תוכננה הארטילריה על-פי המשימות הבאות:

- מתן אש מכינה על האויב ובעיקר על טנקים וארטי-לריה של האויב.
- סיוע תוך כדי הלחימה על היעדים.
- חסימת איזור הפעולה על-ידי מחסומי אש על צירי תנועה אפשריים של תגבורות אויב.
- סיוע בסימון לכוחות היבשה והאוויר תוך כדי לחימתם.
- כוננות לסיוע בלחימה בלילה על-ידי הארת השטח באמצעים שונים.

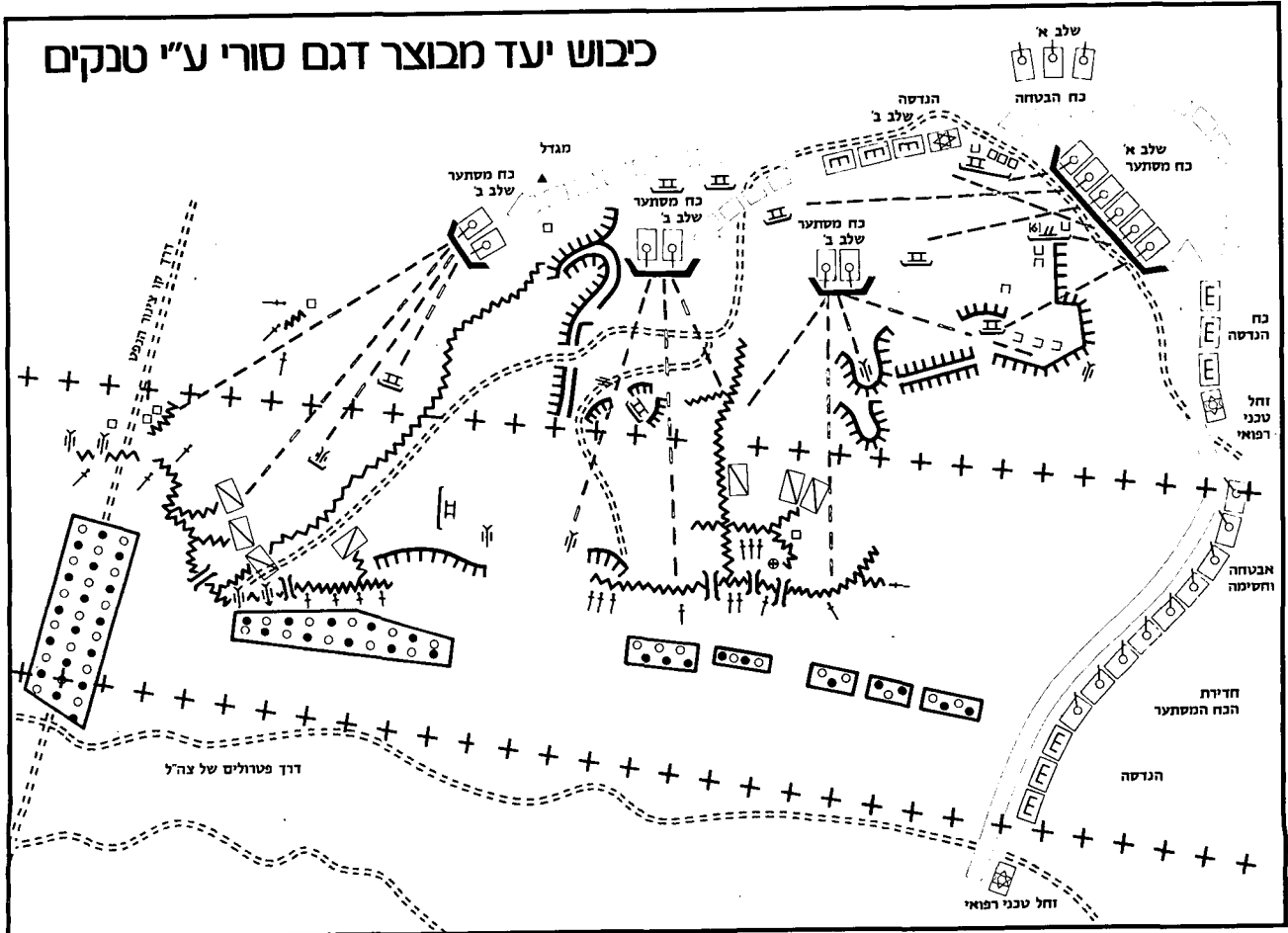
תכנית הסיוע כללה טיווח היעדים בשעות הבוקר של יום המבצע שיעשה במקביל לתקיפות חיל-האוויר הישראלי במרחב הסורי. לשעת בוקר מאוחרת תוכננה הפעלת ארטילריה למשך עשר דקות על כל היעדים החל מאלי-חנות בדרום ועד לחל-כודנה בצפון, ולשעות הצהריים תוכננה תקיפת המוצבים על-ידי חיל-האוויר. בגמר שלב הפריצה היתה תכנית האש מיועדת להיות מופעלת על-ידי הכוחות בהתאם להתקדמות. לחסימות הוקצו סוללות בינוניות שיכלות להעסיק מטרות לטווחים ארוכים.

• חיל-האוויר — חשיבות רבה יוחסה לפעילות חיל-האוויר, ותנאי אקלים מתאימים לפעולתו היו אחד השיקולים בקביעת יום ה"ע". בפתחת המערכה תוכננו שלוש שעות של

פעילות חיל-האוויר ולאחריה היה חיל-האוויר צריך לתקוף מספר מחנות בעומק השטח הסורי, לרכך את היעדים שהיו צריכים להיכבש על-ידי הטנקים, לפגוע במערך הארטילרי ולהשיג עליונות אווירית במרחב הלחימה ובאזורי הגבול הישראלי-הסורי. כן תוכנן חיל-האוויר למתן מטריה אווירית לכוח התוקף כנגד תקיפות מטוסים סוריים ולתקיפת מטרות בעורף גורת הלחימה.

• ההנדסה — הכוח ההנדסי היה משוריין וכלל טנקי דחפור וחיליים ודחפורים אופניים. המשימות שתוכננו עבור כוח ההנדסה כללו התגברות על מכשולים קרקעיים, אופייניים לרמת-הגולן ועל שדות מוקשים, פיצוץ מטרות וחבלה, ובנוסף לכך לחימה וביצוע משימות חרמ"ש, חילוץ טנקים וסיוע בחסימות. צוותי הכוחות התבססו על העיקרון של מתן עצמאות הנדסית לכל כוחות המשנה של היחידות, כך שאפשר יהיה לבצע את כל המשימות ההנדסיות שעלולות להופיע בשדה-הקרב.

• דרגי התחזוקה — מערך התחזוקה תוכנן להיות מופעל בשלושה שלבים — בטרם קרב, במהלך הקרב ולאחריו, ואורגן להיות נייד, משוריין ומצויד באמצעי-קשר. משימות התחזוקה העיקריות היו: תדלוק הכוחות בשטח הכינוס וחימושם, ביצוע ביקורת וטיפול טכני ברכב הקרבי המשוריין, קליטת היחידות וציודן, ארגון הציוד הרפואי וארגון דרגי תחמושת ודלק. התרגולת של כיבוש יעדים על-ידי טנקים כפי שתורגלה בעוצבה זה זמן רב כללה את השלבים הבאים:

* שלב ראשון: קרב החיפוי — תפיסת עמדות אש בגזרה רחבה על-ידי טנקי החיפוי.

* שלב שני: הסתערות — הכוח יסתער תוך הפעלה מירבית של אש עצמית ואש ארטילריה. בראש כל כוח יובילו הטנקים, כאשר הזחל"מים ינועו מגמה אחת מאחור מחוץ לאש הארטילרית של האויב, שהיה צפוי כי תונחת בסמוך לטנקים הפורצים. בסוף שלב זה ייתפסו החסימות, הכוח המסתער יתפרס בקו וישמיד על-ידי ירי תותחי טנקים את המטרות בחלק העורפי של המוצב.

* שלב שלישי: השתלטות על היעד — לאחר השמדת המטרות יפעיל הכוח אש ארטילרית על המוצבים ובסמוך להם, ובחיפוייה יחדרו הטנקים למוצבים ויתפסו את השטח השולט בכל מוצב. משך כל ההסתערות והלחימה על היעד ישארו כוחות ההנדסה והחרמ"ש מחוץ למוצב כשהם מאבטחים את איזור הפעולה. לאחר כיבוש היעד יחדרו אנשי ההנדסה למוצבים ויפוצצו את הבונקרים ואת כלי הנשק הכבדים של האויב במטעני חבלה מיוחדים.

בגמר המשימה ייערכו הטנקים כלפי הכיוון העיקרי הצפוי של תגבורות האויב, ואנשי ההנדסה ידלגו אל מחוץ ליעד כדי שלא ייפגעו מאש הארטילריה.

תפיסת עמדות החיפוי

ההתקפה הישראלית נפתחה ב-26 ביוני 1970 בשעה 0900 על-ידי התקפות אויר שנערכו בעומק השטח הסורי על מחנות צבא, מוצבים, ריכוזי טנקים וארטילריה של האויב. בשעה 1000 לערך נערך קרב אוירי בין מטוסי חיל-האוויר הישראלי למטוסים סוריים שבמהלכו הופלו מטוס סורי מדגם מיג-21 ומטוס מיראז' ישראלי, שנפל בשטח הסורי וטייסו נשבה. במקביל הופעלה תכנית האש הארטילרית הפיקודית אשר מטרתה היתה לפגוע במערך הארטילרי הסורי ובהיערכות ההגנתית במרחב הקדמי. הסורים הגיבו באש ארטילרית יעילה אשר הונחתה על המוצבים הישראליים.

בשעות הצהריות עלו הטנקים המחפים שנעו ראשונים ותפסו את עמדות האש בחיפוי אש ארטילרית, ובהתאם לתכנית החלו לפגוע במערך נ"ט הסורי, בעמדות פיקוד, במצודות, בעמדות מקלעים ורובאים ולרסס תעלות קשר בירי מקלעים. בדרום עלו לחיפוי הטנקים בפיקודו של סרן משה ו. למרות החיפוי הארטילרי והעליה הזהירה של הטנקים לעמדות האש פתחו הסורים שהיו במוצבים אל-מטובות וציידא באש על הטנקים מתותחים נ"ט וממשמדי טנקים אס-יו-100 ופגעו במספר טנקים. הפגיעות לא הוציאו אמנם את הטנקים מהכשירות המבצעית, אך גרמו לפציעתם של שני מפקדי טנקים. כתוצאה מהאש נגד הטנקים של הסורים הוזמן סיוע אוירי שהגיע תוך דקות מספר, והמטוסים העסיקו את מוצב אל-מטובות במשך כחמש דקות. בחיפוי אש המטוסים תפסו כל הטנקים את עמדותיהם ובקרב אש סטאטי השמידו ושיתקו את היעדים בכל הגזרה הדרומית. כוח הטנקים המחפה של סרן משה ה. פעל באיזור הצפוני, שעמדותיו היו יעילות ועדיפות על אלה של הסורים, השמיד תוך זמן קצר את שש המצודות שהיה עליו להשמיד ושיתק ביעילות את מקורות האש של האויב במוצב תל-דרעיא. בהמשך הפעולה המשיכו כוחות החיפוי לשלוט על

המרחב באמצעות ירי תותחים ומקלעים כאשר הם מוטרדים לעיתים על-ידי ירי ארטילרי בלבד.

לאחר שכוחות החיפוי נעו למשימותיהם מ,נקודת הפיצול" העוצבתית, הוביל את הכוח העיקרי סא"ל יהודה. מנקודת תצפית על האיזור הוא דיווח למפקד העוצבה על נכונותו לפרוץ, וכוחות החיפוי פתחו באש על מוצבי האויב, אשר שלטו על איזור החדירה. האש הארטילרית הופעלה על-פי התכנית, ויצרה מסכי אש באגפי הכוח הפורץ ובחזיתו. על-פי תכנית הפריצה היה סרן וקס מיועד לחדור ראשון לשטח הסורי בראש יחידת המשנה שלו, אחריו חוליית הפיקוד של סא"ל יהודה ואחריה המשך כוח הטנקים של סרן וקס וחזל"מי ההנדסה שלו. אחריו כוח הטנקים של סרן פיני, זחל"מי הנדסה ובסוף — זחל"מי רפואה וחימוש. הכוח צלח את השטח הסלעי תוך ירי תותחי טנקים ומקלעים לעבר מוצבי האויב והתחבר לדרך התחזוקתית של המוצבים הסוריים.

פעולת פוח סרן וקס במוצב אל-מטובות

הכוח בפיקודו של סרן וקס היה זה שעליו הוטל לחדור ראשון אל שטח האויב. לאחר שקיבל את הוראות סא"ל יהודה, מפקד כוח הטנקים העיקרי, החל סרן וקס לנוע בראש שלושה טנקים לעבר מוצב האו"ם תוך כדי ירי ואבטחה הדדית. בהתקרבו אל הדרך המובילה ממוצב האו"ם לדרך המנהלה הסורית קירב אליו מפקד הכוח את שאר הטנקים, ומשהגיע למקום בו היה צריך להיכנס למוצב, "ארבעת הבתים" השמיט שלושה טנקים לחיפוי ולאבטחה לכיוון צידא. הכוח נכנס למוצב עם ארבעה טנקים, כאשר אחד מהם הושמט הציידא. במוצב לא נתקל הכוח בהתנגדות רצינית ולאחר ניהול אש במשך כרבע שעה טיהר אותו. לאחר שהכוח בפיקודו של סרן וקס נע למשימתו המשיך יתר הכוח שבפיקודו של סא"ל יהודה למשימתו השניה — חסימת דרך הנפט — ללא כל התנגדות בדרך.

סמוך לאיזור החסימה, משני עברי ציר הנפט היו שתי מצודות סוריות גדולות. תוך כדי תנועה זיהה הכוח שלושה טנקים סוריים מתקרבים למצודות ותופסים עמדות בסמוך להן. הכוח ירה לעבר טנקים אלה. שניים מהם הושמדו בודאות והשלישי כנראה נפגע. בגמר הצבת החסימה החלו הסורים להנחית אש ארטילרית על הטנקים. סא"ל יהודה פקד על הכוח לסגור מדפים, להחליף מדי פעם עמדות ולדלג ממקום למקום.

איזור צידא היה כאמור מן הפעילים בירי נ"ט נגד כוחות החיפוי. כיבוש יעד זה הוטל על הכוח שבפיקודו של רס"נ אורי, שהיה כוח הטנקים העיקרי השני, ונע בתנועה למגע אחרי חוליית הפיקוד של העוצבה. בראש מבנה ההסתערות היה הכוח של סרן יצחק. אחריו חוליית הפיקוד של רס"נ אורי, אחריו הכוח של סרן אבי ולבסוף כוח סרן אהוד. על מנת שמספר הנפגעים יהיה קטן ככל האפשר, ביקש מפקד העוצבה מאלוף הפיקוד לתקוף את איזור צידא על-ידי מטוסים, כפי שעשה באיזור אל-מטובות. הבקשה אושרה והסיוע הגיע במהירות והונחת בעוד הטנקים מסתערים ונמצאים מספר מאות מטרים מן היעד. הארטילריה הסורית לא שותקה והיתה פעילה משך כל הלחימה.

על-פי התכנית היה על כוח סרן יצחק להיכנס לציידא תוך חיפוי שיתן כוח סרן אבי מעמדות אש צפונית לציידא ובסמוך לציידא. לאחר הכיבוש היה על כוח סרן יצחק לנוע לאל-חנות,

בתוך המוצב היתה תעלה ארוכה ובה עמדת תול"ר, מאחוריה סוללת עפר שמשני קצותיה מצדיות. כשהתקרב הכוח למוצב נפתחה עליו אש בזוקות מתוך התעלה. הכוח התקרב לתעלה והחל יורה לעברה. לאחר מכת האש הופיעו פתאום שלושה חיילים סורים שנשארו בחיים ונלקחו בשבי. לאחר שנמצא כי אין עוד חיילים סורים בסביבה פוצץ הכוח את הבונקרים. בינתיים תפס הכוח של סרן אהוד עמדות חסימה כלפי מזרח, אם כי לא במקום שתוכנן עבורו אלא דרומה יותר.

פיוש המוצבים אום לוקס ותל-רעיא

כיבוש מוצב אום לוקס הוטל על הכוח שבפיקודו של סרן משה ו. ששימש עד כה כחיפוי דרומי בשטחנו. חוליית הפיקוד העוצבתית הפעילה אש ארטילרית לחיפוי על הכוח המסתער ותיאמה את גבול הגזרות בין כוח סא"ל יהודה, לכוח סרן משה ה. כן הורה להם מפקד העוצבה להפעיל רימוני עשן צבעוניים לזיהוי ולתיאום הדדי כדי למנוע פגיעה של כוחות צה"ל אלה באלה. בשעה 1430 לערך פסק הריכוך הארטילרי על אום לוקס וכוח משה ו. נכנס למוצב מדרום בהתאם להג"חית מפקד העוצבה לגבי ציר ההתקדמות. תחילה נכנסו שלושה טנקים תוך ירי אל המוצב והתקדמו בצורה מאובטחת. הם נתקלו באש צפופה של בזוקות, ריג"טים ונק"ל. מפקד הכוח נוכח כי לא יוכל להתגבר על היעד בכוחות עצמו ועל כן הורה לסרן אורי שנע מאחוריו עם טנקים נוספים לנוע מהר ולהצטרף אליו. עם הצטרפות שאר הטנקים המשיך הכוח בהסתערות כאשר הוא מתפצל לשלושה כוחות משנה קטנים. כוח סרן אורי טיהר את חלקו המזרחי (העורפי) של היעד, במרכזו נע סרן משה ו. עם עוד מספר טנקים וממערב נע סג"מ יששכר עם טנקים נוספים. תוך כדי הלחימה על היעד הורה מפקד העוצבה לכוח ההנדסה שהיה בעתודה להצטרף ולסייע בטיהור אום לוקס. כוח ההנדסה חבר אל הטנקים וקיבל את משימות פיצוץ המצדיות והשמדת כלי-הנשק. כחמש דקות

כאשר כוח סרן אבי ינוע אחריו ויחפה שוב מצפון ובסמוך לציר על כניסת הטנקים של סרן יצחק לאל-חנות. כוח אהוד היה צריך לנוע בעקבותיהם עד צידא ומשם לתפוס חסימה על הדרך הרומאית העתיקה הדרומית. אולם, הביצוע היה שונה במקצת מן התכנון. עם כניסת הכוח המוביל שבפיקודו של סרן יצחק לדרך המנהלה הסורית, הסתבר כי הוא יכול להיעזר בחיפוי הטנקים של סרן וקס שגמר בשלב זה לכבוש את מוצב „ארבעת הבתים". לפיכך החליט רס"נ אורי, לאחר שתיאם את הנושא עם מפקד העוצבה, לוותר על חיפוי הטנקים של סרן אבי לטובת סרן יצחק ושלה את סרן יצחק בחיפוי הכוח של סרן וקס לעבר צידא. לסרן אבי הורה רס"נ אורי לנוע אחריו. כוח סרן יצחק החל לנוע לעבר היעד ותוך ההתקדמות הבחין במצדית גדולה בצידא הצפונית. הכוח עצר, ירה מספר פגזים פנימה והמשיך בדרכו לעבר צידא הדרומית. תוך ההתקרבות לצידא הדרומית פתח הכוח באש על הכניסה למוצב ועל הבניינים. טנק הגזר זיהה במוצב טנק טי"ר 34 וירה לעברו. הפגזים אמנם פגעו בטנק, אך הוא לא נדלק. מאוחר יותר התברר כי היה זה טנק ללא זחלים ששימש עמדת נ"ט קבועה. בתוך המוצב נחלק הכוח לשני כוחות משנה כאשר אחד מהם עוקף את המוצב מבפנים והאחר נע מדרום ויורה אל הבונקרים מאחור.

תוך כדי פעולת הטיהור של סרן יצחק בתוך צידא, החלו הסורים נסים לכיוון דרום, לאל-חנות ומזרחה. על כן הורה רס"נ אורי לסרן אהוד שצריך היה לתפוס חסימה לנוע אחריו דרומה במגמה לחסום את בריחת החיילים. הטנקים נעו עד פאתי מוצב אל-חנות ומשם, כשהם ניצבים על ציר הכביש וקני התותחים מופנים כמעט לכל העברים, ניסו לעצור בעד כוחות החי"ר הנסוגים. בזמנית הורה רס"נ אורי לסרן אבי שניצב כל אותה העת מאחור, לנוע דרומה, לעבור על פני הטנקים שלו ושל סרן אהוד ולכבוש בחיפויים את אל-חנות. את כוח סרן אהוד היפנה רס"נ אורי למשימתו המקורית — כלומר, הצבת חסימות כלפי מזרח. כוח סרן אבי נע לעבר אל-חנות, ושני טנקים התקרבו למוצב.

לאחר גמר כיבוש היעד החל הכוח לספוג „אש על מוצבינו“, שהסורים הנחיתו בדייקנות רבה.

משימת כיבוש מוצב תל-דרעיא הוטלה על הכוח שבפיקודו של סרן משה ה. שפקד על כוח החיפוי הצפוני. הלחימה לכיבוש מוצב זה בוצעה במקביל לתקיפת מוצב אום לוקס. ההסתערות על המוצב בוצעה בחיפוי אש ארטילרית ותוך הפעלת ירי על-ידי הטנקים שהסתערו תוך תנועה ואש וחיפוי הדדי. מפקד הכוח נע בראש עם ארבעה טנקים, כאשר שניים בתנועה ושניים בחיפוי. ציר התנועה למוצב היה מדרום שכן היה חשש שהחלק המערבי שלו ממוקש ואיתור מדויק של המוקד-שיס' היה קשה. בשטח היו גדרות ומפקד הכוח החליט לנוע בתוך הערוץ ולתפוס את החלק הדרומי של המוצב. במהלך הלחימה נתקלו הטנקים באש מקלעים מהמוצב, ששותקה במהירות על-ידי הטנקים ובאש ארטילרית שהונחתה על-ידי הסורים. בהגיע ארבעת הטנקים למוצב הסורי דיווח אחד מהם כי הוא מזהה טנק אס-יו-100 מקרוב. מאחר שהטנק לא נראה פעיל הורה מפקד הכוח שלא לפתוח עליו באש כדי שאפשר יהיה לקחתו שלל. טנק שני שהיה בחלק הדרומי של המוצב, איתר קבוצת חיילים סורים בתוך מחפורת ולאחר שנורו לעברם מספר צרורות מטווח קרוב יצאה קבוצה גדולה מהם ונכנעה. נוסף לכך אותרה מרחוק קבוצה נוספת של חיילים סורים שנכ-נעו גם הם. מפקד הכוח נכנס יחד עם השבוי הבכיר ביותר, רס"ל סורי, למוצב וערך בו סיור כאשר הוא מחלק את השבויים לקבוצות עבודה לצורך איסוף השלל והעמסתו על הטנקים. טנק האס-יו-100 שנלקח שלל אף הוא, עבר את הגבול כשהוא נהוג בידי שבוי סורי והמתין מעבר לגבול. בינתיים החלה הפגזה סורית על המוצב ומהאש הסורית נפגעו שבוי סורי ואיש צוות ישראלי.

קרבנות טנקים וטנקים

תוך לחימתו של סרן משה ו. על אום לוקס דילגה חוליית הפיקוד של העוצבה אל מוצב זה שהיה הגבוה והשולט בשטח וממנו ניתן היה לצפות ביעילות על כל רוחב גזרת הפעולה: צפונה למוצב תל-דרעיא וכביש דמשק — צומת רפידי, דרומה לעבר מוצב אל-חנות ומזרחה אל מעבר לנחל הרוקד ובמיוחד על שני הצירים: ציר הנפט ו„הדרך הרומאית“, שמהן יכלה להגיע תגבורת טנקים סורית. בשעות אחר-הצהריים קיבלו הכוחות הוראה לפוצץ את המטרות העיקריות על יעדיהם ולעשות את כל ההכנות לניתוק מגע. באותה שעה דיווח רס"ג אורי למפקד העוצבה כי סרן אהוד, מפקד החסימה שלו, מודיע על כוח טנקים סוריים הנע ממזרח על „הדרך הרומאית“ וכי הוא מנהל איתם קרב אש. מייד לאחר-מכן הודיע אלוף-הפיקוד למפקד העוצבה כי כ-20 טנקים סוריים מתקדמים לעבר גזרת הפעולה על ציר הנפט וכי יש להחיש את תהליך פינוי הכוח מהשטח. גם סא"ל יהודה שהיה בחסימה בגזרתו דיווח למפקד העוצבה שהוא מבחין בכ-20 טנקים במרחק של כחמישה ק"מ מזרחית לו בתנועה מערבה. במקביל לתנועת כוחות השריון שלהם, החלו הסורים להגביר את עוצמת האש הארטילרית בגזרת הלחימה על כוחות העוצבה, והאש הארטילרית אף הלכה והתחזקה. בינתיים החל מפקד העוצבה לקבל דיווחים מהכוחות על תנועת טנקים מעברו המזרחי של הרוקד. סא"ל יהודה התקשר למפקד העוצבה והיפנה את תשומת ליבו

למספר ענני עשן שהתמרו ממזרח לו והעידו על טנקים סוריים פגועים. גם סרן משה ו. שהיה כבר באום-לוקס, דיווח למפקד העוצבה על כ-50 טנקים סוריים הנעים לעבר הרוקד. לאור ידיעות אלה הורה מפקד העוצבה לכוחותיו להפסיק את הטיהור וההתארגנות ולהתכונן לקראת טנקי האויב. רס"ג אורי קיבל הוראה לנוע לשטח ישראל בציר העוצבה עם חלק מהכוח שלו, ואילו על יתרת הכוח הוטל להמשיך בנייהול קרב האש עם הטנקים הסוריים. על יחידת סא"ל יהודה הוטל להיערך לקרב האש ולחפות על ניתוק המגע של רס"ג אורי. על מנת להגביר את החיפוי הורה רס"ג אורי לסרן משה ו. לתפוס עמדות אש כלפי מזרח ולהגביר את עוצמת האש כלפי הטנקים הסוריים. בינתיים פגע כוח סרן אהוד בשני טנקים סוריים שהחלו לבעור. כוח סרן משה ו. שתפס עמדות ממערב לדרך העורפית הסורית, פגע אף הוא בשני טנקים נוספים שהחלו לבעור. הטנקים הסוריים שהתרכזו ברובם מדרום ל„דרך הרומאית“ תימרנו צפונה, כנראה במגמה להתקרב לעבר הטנקים הנגררים, אולם על-ידי כך הם התקרבו אל מוצב „אל-מטובות“ שם היה ערוך כוח הטנקים של סרן וקס. סרן וקס שעקב אחרי קרב הטנקים בגזרת רס"ג אורי, הבחין בתוזות הטנקים הסוריים לעברו וביקש מסא"ל יהודה אישור לפגוע בהם. לאחר שבוצעו התיאום ברמת העוצבה ותיאום ישיר בין סרן וקס לבין רס"ג אורי, פתחו טנקי סרן וקס בירי תותחים לעבר הטנקים הסוריים. כעבור כ-15 דקות דיווח סרן וקס על השמדת שני טנקים סוריים שבערו ושניים נוספים שלא נדלקו. בינתיים נעו הטנקים הסוריים על ציר הנפט והתקרבו לנחל הרוקד כאשר הטווח ביניהם לבין טנקי העוצבה הלך וקטן והגיע עד לכ-2500 מ'. שני הטנקים הראשונים שעברו את הרוקד נפגעו על-ידי כוח סרן פיני, שהועבר על-ידי סא"ל יהודה לדרך המנהלה הסורית, שם היו עמדות אש טובות יותר, ונדלקו. גם כוח סרן משה ו. שתפס עמדות ממערב לדרך המנהלה הסורית פגע כאמור בשני טנקים סוריים שהחלו אף הם לבעור. עמדות הטנקים של כוח החסימה היו נחותות לעומת עמדות האש שהיו מאחוריהם בטווח של כ-500 מ'; ושסיפקו שליטה יותר יעילה על גזרת ההתקדמות של הטנקים הסוריים. אי לכך אישר מפקד העוצבה את בקשת סא"ל יהודה להעביר את כוח המשנה המזרחי ביותר לאחור לעמדות אלה. תנועה זו לאחור בוצעה בחיפוי של כוח סרן משה ו. אשר התקדם לחלק המזרחי ביותר של מוצב אום לוקס. על מנת לקצר את הטווח לטנקים הסוריים נערך הכוח בקו והתחיל להעסיק את הסורים בירי תותחי הטנ-קים. גם כוח סרן משה ה. שהיה במוצב תל דרעיא הופנה לחיפוי על הדילוג אחורה של כוח החסימה. כתוצאה מהגברת פעילות הטנקים של העוצבה הושמדו לסורים כשבעה טנקים ואילו אלה שהיו עדיין פעילים נסוגו והתרכזו מזרחית ל„דרך הרומאית“. הם הגדילו את הטווח מהטנקים הישראליים ותפסו מחסה והסתר בין הבתים הפזורים בשטח והסתפקו בירי הטרדה לא מדויק. תוך כדי כך פוצצו הסורים את הגשר המאפשר מעבר דרך נחל הרוקד על ה„דרך הרומאית“ המובילה מכיוון הכפר צידא שממנו פעלו הטנקים הישראליים לעבר עין ד'כר. בזאת רצו כנראה הסורים לפגוע באפשרות התמרון של הכוח הפושט מזרחה בגזרה זו. עם שיתוק הפעילות המוסכנת של הטנקים הסוריים יכול היה הכוח של רס"ג אורי לנתק מגע מיעדיו ביתר מהירות וביטחון.

הכוחות היתה כדלהלן: כוח סרן פיני (חסימה), כוח סרן משה ו. וסגנו אורי מעסיקים את הטנקים הסוריים באיזור ציר הנפט וצפונה וכוח סרן עמוס וסרן וקס — מציר הנפט ודרומה. במקביל גם בוצע תמרון עם האש הארטילרית והיא מוצתה במלואה לסיוע לטנקים הישראליים בלחימה ותנועה. הכוח של סרן אבי אשר הצליח לעקוף את הטנקים הנגררים חצה את השטח המסוכן במהירות. תנועת שאר היחידה התנהלה באי-טיות רבה כאשר הם נמצאים מאחורי הטנקים הנגררים ללא אפשרות לעקוף אותם מכיוון שהשטח משני צידי הדרך היה סלעי ובנוסף לכך היה חשש למיקוש באיזור. כאשר יחידות כוח רס"נ אורי נכנסו לשטח הסכנה הפך הירי משני הצדדים למהיר, צפוף ופראי. אולם הכוח הצליח להחליץ ללא נפגעים והטנקים שלו נותרו שלמים.

ניחוק מגע

לאחר שכוח רס"נ אורי עבר את חוליית הפיקוד העוצבתית התחילה שאר העוצבה להתקפל לשטח ישראל בחיפוי הדדי כאשר הם משאירים על שפת הרוקד משני צידי ציר, "הנפט" כ-16 טנקים סוריים פגועים, מהם כ-10 בוערים. שלושה כוחות ניתקו מגע במקביל. יחידתו של סא"ל יהודה עם כוחות המשנה בפיקודם של סרן וקס ושל סרן פיני וכוח סרן משה ה. בצפון ממוצב תל דרעיא. אחריהם בחיפוי הדדי נסוגו כוח סרן משה ו. וכוח סרן עמוס, כאשר חוליית הפיקוד העוצבתית נמצאת יחד איתם. הסורים הבחינו בנסיגת הטנקים הישראליים, הגבירו את ירי הטנקים שלהם ואת האש הארטילרית והטנקים שלהם התקדמו לעבר הקו הירוק במקביל לניתוח המגע שלנו והגיעו עד כשני ק"מ מהגבול. מחשש התקפה סורית על המוצב הישראלי שדרכו חזרו הטנקים הורה מפקד הפיקוד למפקד העוצבה להשאיר בשטח כוח טנקים שיוכל לסייע למוצב בשעת דחק. למשימה זו נבחר סרן וקס עם הכוח שלו. הוא קיבל הוראות ממפקד העוצבה להישאר בשטח ההפקר, למנוע את חדירת הסורים לשטח ישראל ולא לאפשר להם לפגוע במוצבי צה"ל באותה גזרה. סרן וקס בחר לפעול נגד הסורים בשיטת המארב, כאשר הוא פוגע בטנקים הסוריים המתקדמים על-ידי ירי פתאומי ותכליתי וגורם להם אבידות הבולמות את התקדמותם ופעילותם התוקפנית.

סיכום

בתום המבצע הגיעו אבידות הסורים לכ-36 טנקים שכ-26 מתוכם הושמדו לחלוטין, 20 תותחים נ"ט, תול"רים, מק"בים ומק"כים הושמדו ופוצצו 49 בונקרים. שלושה כלי-רכב נשרפו ו-16 בתים ומתקנים אחרים במוצבים הושמדו. 38 חיילים סורים נלקחו בשבי ועשרות רבות של חיילים סורים נהרגו. כן נלקח שלל נשק רב. אבידות העוצבה באותה פעולה הסתכמו בהרוג אחד, פצוע אחד ושלושה טנקים שנפגעו בלא שיצאו מכלל שימוש.

הקרב של יוני 1970 הוכיח לסורים כי המערך המבוצר שהם בנו במשך שלוש השנים, מאז יוני 1967, אינו בלתי חדיר מול מחץ הטנקים של צה"ל. בעקבות המבצע נפתחה תקופה חדשה ברמת הגולן, תקופה שנמשכה חדשים רבים, ואופיינה בהתנהגות מרוסנת של הצבא הסורי — בניגוד להתנהגותו בעבר.

החזרה לשטח ישראל

ראשון התקפל הכוח בפיקודו של סרן אבי, שהיה הדרומי ביותר, אליו צורפו גם כל הזחל"מים של היחידה כאשר אחד מהם גורר תותח נ"ט 57 מ"מ. שני אחריו נע הכוח של סרן משה ו. ואחרון כוח סרן אהוד. כל הזחל"מים פונו עם הכוח הראשון במגמה להרחיק אותם ככל האפשר מהמרחב בו התנהלו קרבות טנקים ושהיה מכוסה באש ארטילרית סורית חזקה. תוך התנועה צפונה התרחקה אמנם היחידה מאש הטנקים הסוריים הדרומיים, אולם הלכה והתקרבה לקטע הדרך הנשלט היטב על-ידי כוח הטנקים העיקרי של הסורים אשר היו ערוכים בקו באיזור ציר הנפט על שפת הרוקד. הדרך העורפית הסורית שעליה נעה יחידת רס"נ אורי נמצאת בשטח מישורי ללא תכסית והסתר והכוח שנע עליה היה גלוי לכל הצדדים וללא יכולת של תפיסת עמדות אש. במגמה להגביר את כוח החיפוי ולשתק את הטנקים הסוריים כאשר יכנס כוח רס"נ אורי לאיזור המסוכן, הופעלו הטנקים של העתודה העוצבתית בפיקודו של סרן עמוס אשר היה בקרבת חוליית הפיקוד העוצבתית וכוח סרן וקס ללחימה נגד כוח הטנקים העיקרי הסורי.

סרן עמוס תפס עמדות אש על השלוחה המזרחית שנמשכה לכיוון מוצב אל מטובות וסרן וקס שינה את גזרת הירי מדרום, בה לקח חלק פעיל נגד ריכוז הטנקים הסורי לגזרה החדשה. בגמר היערכות שני הכוחות עמדו במרחב בין תל דרעיא ומוצב, "אל מטובות" עשרות הטנקים הישראליים וניהלו קרב אש עם הטנקים הסוריים כאשר הם מתכים לפקודה להגביר את הירי במגמה לחפות על מעבר יחידתו של רס"נ אורי בשטח המסוכן בדרך לגבול הישראלי. חלוקת גזרות הירי של